

TOP-5.3.1-16- ZA1-2017-00008

**"Szomszédságban!" Közösségfejlesztő együttműködések Nagypáli,
Gősfá, Kispáli és Vasboldogasszony településeken**

közösségi tevékenységek történeti feltárása

tanulmány

A település neve: Nagypáli

A település története:

A ma 580 lelket számláló Nagypáli község a vasi határhoz közel, Zalaegerszegtől 8 km-re, a 74-es főút mentén helyezkedik el. Ki gondolná, hogy ez a kis falu több mint hétszáz éves. Az idők során lakosait gyakran csupán sodorta a történelem folyama, de minden korban helyálltak, és kivették részüket örömből, bánatból, gyarapodtak békében, és vérüket adták hazánkért több háborúban.

Nagypáli határában sok beszédes nevű hely található, mint például Kövecses, Tekerős, Bokros, vagy Buja, azonban van egy rész, ahol a nevek a régmúltat idézik. A Gyékényes, a Gyékényesi-rét, a Gyékényesi-szántó mindegy valaha ezen a területen állt falu emlékét őrzik, amely az idők folyamán elpusztult és területe beolvadt Nagypáli határába. 1780 körül már Nagypálihoz tartozóként említik. Nem Gyékényes volt azonban az egyetlen, amelyet az idők folyamán a falu határához csatoltak. Az 1780-as évek környékén a faluhoz tartozik már Buja- vagy Buját-major, 1895-től a Nyíres-major is külterületévé válik és 1967-től a Császártanyát is a községgel együtt említik.

Nemcsak területe, de neve is fokozatosan alakult ki az évszázadok során. Valaha nemesi birtok volt a község, nevét 1371-ben még csak Páliként említik. A helységnév a Pál keresztnév –i képzős származéka, jelentése: „Pálé ez a föld”. A név sokáig változatlan, azonban a 15. század végén-1482-ben már szerepel egy iratban-a falutól egy kilométerre létrejön egy új község, Kispáli, így az eredeti nagyobb helység egyes iratokban „Nagy” előtagot kapott. A korabeli iratokban különböző névváltozatokkal találkozhatunk a következő századokban. 1542-ben Palyként olvashatunk róla, és ez a változat egy darabig meg is maradt. 1552-ben és még néhány alkalommal előfordult Paliként is. A 17. századi iratokban már gyakran láthatunk Nagh Paly, Nagypaly vagy Nagy Paly variációkat, bár megtalálhatók a korábbi elnevezések is. Az 1700-as évekből származik a névben ékezet. 1780-as évek környékén néhány dokumentumban Páli majorra keresztelték. A község mai néven, Nagypáliként 1742-ben, majd az urbáriumokban bukkant fel először, azonban csak a 18. század végétől olvashatjuk így gyakrabban (Nagypáli, esetleg Nagy Páli). A 20. század elején kezdett elmaradni a szóköz, véglegesen pedig 1925 után kezdik Nagypáliként emlegetni a falut.

Nemcsak nevének múltja volt igen változatos, hanem a falu története is. Területe már az őskorban, pontosabban az újkőkor idején (Kr.e. 6000-4500 éve) lakott volt, ezt bizonyítja a község területén talált neolitikus kőbalták, melyet Kelemen István és Kenese István ajándékozott a Göcseji Múzeumnak.

Nagypáli ókori történetéről sajnos nincsenek pontosabb adatok vagy régészeti emlékek, csak annyit tudunk, hogy a község területe a mai Zalalövő mellett található Salla római központhoz tartozott-amennyiben lakott volt,-annak fejlődését követve virágzott vagy hanyatlott. Tény, hogy a Kr. u. 4. század végén, a gyakori barbár támadások miatt, a római lakosság nagy része elhagyta a környéket és vagy nyugatra költözött, vagy a Keszthely-fenekpusztai erdőbe menekült. A római civilizáció átadta helyét a népvándorlás barbár népeinek.

1969 júliusában a régészek a falu történetének egy másik, immár kora középkori szakaszát ismerhették meg. A Göcseji Múzeumot Csiszár Antal, a nagypáli községi tanács elnöke értesítette arról, hogy árokásás közben sírokra bukkantak. A helyszínre érkező muzeológusoknak átadták a már felszínre került tárgyakat. Kiderült, hogy Fatér János telkén, a 41. számú ház előtt késő avar kori temetőre bukkantak.

A leletmentés és a további feltárások során három egymás mellett elhelyezkedő sírt találtak, amelyben egy-egy férfi és egy (vagy esetleg két) lovat temettek el itt.

A honfoglalás időszakából és a 10. századból nem találtak régészeti emlékeket a községben, azt azonban tudjuk, hogy ki talált magának szálláshelyet ezen a területen: „ A hetedik sereg vezérének Vérbulcsút mondják. Ez Zalában, a Balaton tó körül telepedett meg.”-írta Kézei Simon A magyarok viselt dolgai című munkájában. Bulcsú horka, magyar törzsszövetség harmadik méltósága tehát a Dél-Dunántúlt választotta magának, törzse pedig megőrizte itt hatalmát egészen a hadjáratot vezető törzsfő 955-ös ausburgi haláláig.

Ami Nagypáli honfoglalás kori területét illeti, az valószínűleg az egyre nyugatabbra tolódó 10. századi magyar településhatár és az ütközőzónákban élő székely gyepűvédők szálláshelyei között lehetett. A gyepút és a határvédelmet Taksony fejedelem (955?-972) idejében, a kalandozások lezárása után szervezték újjá. Nem véletlen hát, hogy Kallós Zsigmond párhuzamot fedezett fel a csángó hejgetés vagy regölés dalai és a zalai regös-dallamok -például a nagypáli énekek-között. A mai népszokás a téli napforduló pogány kori ünnepeinek emléke. Valószínűleg a zalai vidékre is a pogány székel gyepűvédők hozhatták néhány évtizeddel az államalapítás és a végleges keresztény hitre térés előtt. A varázserejű, bőséget hozó dallamok csak később telítődtek keresztény tartalommal.

A hittérítés viharai után megkezdődött a vármegyék és egyházmegyék szervezése. Nagypáli területe a mai Zalán túlnyúló, 1009 környékén Kolon vármegyéhez tartozott közigazgatásilag és a veszprémi püspökséghez egyházi ügyekben. Kolon megye a 11. század közepére feldarabolódott és helyére az önálló Zala és Somogy megyék léptek. Az Árpád-korban – és később is – a zalai birtokok királyi adomány, vásárlás vagy öröklés miatt időről időre gazdát cseréltek, azonban Nagypáli sorsára nincsenek írásos feljegyzések egészen az Árpád-ház kihalásáig. 1305-ben viszont már Tamás és Simon páli nemeseket említik.

A község nevének következő említéséig több évtized telt el, amely jobb esetben azt jelenti, hogy a falu egy kézben volt és békében élhetett, rosszabb esetben, hogy a vonatkozó papírok elvesztek. 1371-ben olvashatunk a község területén földet birtokló nemesekről ismét, amikor Fancsika határos szomszédai között Pálfi Miklós volt bán fiait, Miklós fiait, Tamás fia Jánost s ennek fia Miklóst is megnevezik. Ugyanebben az időben Egervár és Fancsika, a két szomszédos vár határait leíró oklevélben is szerepel.

A korabeli összeírások arról tanúskodnak, hogy a következő évszázadok során több család is megfordult a község birtokosai közt.

1766. december 29-én megkezdődött Magyarországon az úrbérrendezés. Nagypáli urbárium 1768-ban készült, ekkor már Festetics Pál volt a gróf, a társtulajdonos pedig Farkas Ferencz. Az iratban már szerepelnek az úrbérrendezés szerinti kötelező szolgáltatások és a jobbágyok jogai is. A faluban az adóztatás alapja 20 hold szántó és 8 szekér rét képezte, ezért tartoztak két marhával végzett robottal, pénzben megfizetett kilenceddel, egész telek után 4 forintra. A jobbágyok szabad menetelűek voltak, és mivel a faluhoz nem tartozott szőlőhegy, ezért kocsmáltatási joguk volt karácsonyig.

1770-ben két, központi összeírás is készült a faluról, amelyek közt csak kisebb eltérések vannak. Mindkettő a faluban található családokat és mesterembereket vette számba. Az első szerint a községben 50 magyar család élt, zömmel magyar, többen idegen névvel, összesen 255 lélekkel és 109 adózóval. Közülük 45 úrbéres jobbágyi, és 5 zsellér család volt. A faluban egy nemes és négy mesterember, egy faber(lakatos), egy kovács és két takács élt. A községhez tartozott egy községi csordás, egy árendás juhász, egy kanász és egy uradalmi erdész, ők mindannyian a község tulajdonát őrizték, vagy felügyelték. Rövid jelentést készítettek a termésről is. Az előző évben, vagyis 1769-ben közepes gabonatermés volt, szőlő viszont semmi, mert már hat éve gyakori jégverés sújtotta a falut.

A második összeírásból az is kiderül, hogy az ott lakó nemesi család hat főből állt, a juhász 41 juhval járt, 32 fűzfája volt a falunak, eperfát viszont nem ültettek. A községnek tanítója nem volt. A 18. század utolsó évtizedében Nagypáli község már nem Festetics Pálé, hanem elsőszülött fiáé Tolnai gróf Festetics Györgyé, akit a keszthelyi Georgikon alapítójaként ismerünk. Az 1848-49-es szabadságharcnak több nagypáli résztvevője is volt. Dormán Vendel, földműves a 47. számú honvédszászlóalj közvitézékeként szolgált, míg Hertelendy Zsigmond, földbirtokos a somogyi újoncokból szervezett 61. gyalogos honvédszászlóalj őrmestere volt.

A szabadságharc leverését követő reformok keretében a közigazgatást is teljesen átszervezték, azonban Nagypáli változatlanul a zalaegerszegi járás része maradt.

A jellegzetes göcseji falu képe a templom megépülésével vált teljessé 1896-ban. Az utcásorba rendeződött boronaházak, a faluközpontban álló templom, az út menti kereszték és a szőlőhegyeken álló pincék kialakította kép máig él az emberekben. A mai gyümölcsösök felé vezető úton 1867-ben állított szép

kőkeresztet Kovács Júlia vejével, Szalay Jánossal és Anna, József és Ágnes nevű gyermekeivel, Isten dicsőségére és a szent szűz tiszteletére. A kőkereszt a megrendelő család emlékét is őrzi.

De nem csak a kőkereszt élte túl a 20. század viharait. 1969-ben a Göcseji Múzeum igazgatója megmentésre javasolta a nagypáli templom közelében álló műemlék jellegű épületegyüttest is. A boronafalu, kontyolt zsúptetős lakóház és füstös konyhája már magában nagy érték volt az utókor számára. A konyhában sárkemence, a szobában cserépkályha állt, amelynek füstje az ajtó feletti füstlikon, vagy a falba vágott ablakszerű nyíláson távozott. A zsúpfedeles, téglalábon álló, földpincés pajta és pálinkafőző kunyhó csak tetézte az épület egyedi voltát.

A háborúhoz vezető változások nem voltak olyan élesen érzékelhetők vidéken. Az 1914-ben kitörő háborút hatalmas lelkesedéssel fogadta Magyarország nagy része. A frontra felvirágozott vonatok indultak, az ország villámháborúra készült, melyben végre kivívhatta nagyhatalmi helyét Európában. A képtelen álmok azonban hamar szertefoszlottak, és a megérkező első sebesültvonatok rádöbbenették az embereket arra, hogy a háború valóság. A belső problémákkal küzdő gazdaságot militarizálták, nőtt az infláció, bevezették jegyrendszert. Igaz, a gazdálkodó vidéki lakosság jobban élt valamivel, de a sorra érkező gyásztáviratok senkit sem kíméltek. A nagypáli férfiak közül is odavesztek jó néhányan: Art István, Kocsis Márton, Csiszár Gergely, Tráj János, Fatér Géza és Tüh György.

A veszteség megrázta a falut. Az ott vesztett családtagok hiánya indította a község lakóit arra, hogy az I. világháborúban elhunyt katonáknak szép emléket állítsanak: az 1896-ban emelt templomba egy második harangot öntettek. A Sopronban készült „Hősök harangján” ott domborodik minden első világháborús nagypáli katona neve. A harang minden alkalommal értük is kondul. A katonáknak fejfa is készült a temetőben – bár testüket nem temethették alá – és az emlékfára zománcozott névtábla került.

A ma nemzedéke sem feledkezett meg róluk: nevük ott szerepel a falu közepén álló világháborús emlékművön is.

Horthy Miklós neve fémjelezte az elkövetkező 25 évet, már az ő kormányzata alatt írták alá 1920. június 4-én a trianoni békeszerződést. Magyarország elvesztette területének kétharmadát, egy lehetséges nagyhatalomból egy kis közép-kelet európai ország szintjére zuhant. A föld- és parasztkérdést az 1920. november 13-i földreformmal igyekeztek megoldani, de végeredményben csak a törpebirtokosok száma nőtt, mivel a törvény célja az volt, hogy minél több szegényparasztnak jusson valami. Az 1925-ös közigazgatási tájékoztató lap szerint Nagypáli területén is csak egy nagyobb birtok volt: a 166 holdas Sümeghy-birtok. A kis- és törpebirtokosok összes földterülete viszont 1013 holdat tett ki.

A 19. századi jobbágyi rendszer maradványai azonban még mindig megtalálhatók voltak, a falunak ugyanis 51 holdnyi közös legelője és 41 holdnyi úrbéresi erdeje volt. Fontos fejlődést jelentett azonban a 307 négyyszögöles községi faiskola megjelenése, melyet valószínűleg a tanító gondozott, aki ehhez külön képzést is kapott. Az állatállomány nőtt, de a 407 lakozhoz viszonyítva nem volt sok: 53 ló, 285 szarvasmarha, 252 sertés és 27 juh. A falunak csak két iparosa volt, egy kovács és egy asztalos.

1925-re helyreálltak a közigazgatási viszonyok és a község szervezete ismét a régi volt, visszaállt a háború előtti rendszer. A falu vezetését a bíró és a törvény-(vagy másod-) bíró és két esküdt látta el a képviselőtestület segítségével, mely Nagypáliiban öt virilistából, öt választott tagból és két póttagból állt. A kisbíró, bába, az éjjeliőr és az egyetlen postaküldönc szegődéses alkalmazottként dolgozott a községnek. A virilisták a helységben legtöbb adót fizető személyek voltak, akik a census alapján személyi joggal, választás nélkül kaptak helyet a képviselőtestületben. Ilyen virilista volt például az első világháborút megjárt, 33 éves Sifter Gyula is, akit 1928-ban községi bíróvá választottak. Életrajzából az is kiderül, hogy a község valóban kezdett magához térni. 1927-ben restaurálták a templomot, és az iskola tatarozását tervezték, valamint a tűzoltóság felszerelését akarták beszerezni. A Tűzoltóegyesület parancsnoka Kócse Jenő volt, aki 1919-ben tért haza a hadifogságból.

Ennek a képviselőtestületnek már jóval egy nagyobb falut kellett irányítania. 1897-ben Nagypáli még csak 42 házból állt, 272 lakossal, 1925-ben viszont már 78 lakóháza volt 108 lakrészrel. Sőt a bírónak valószínűleg

törődnie kellett a Nagypálihoz közeli Nyires-major lakóival is. 1925-ben még 52-en laktak a tanyán, de 1930-ra lélekszáma 21-re csökkent.

Sümeghy József birtoka is megcsappant valamelyest: 1930-ban 166 helyett már csak 113 holdat birtokolt vagy bérelt, melyből 1055 aranykorona tiszta jövedelme származott.

Az oktatás terén is fontos változások történtek. A község tanítója 1937 januárjáig Kocsis János volt, aki TBC-ben halt meg. '937 őszén Nagypáliiban nagy „harcok” folytak a tanító személyének kiválasztása során. Végül jól választottak, mert Turáni Dezső felélénkítette a falu kulturális életét. Énekkart és színjátszó csoportot szervezett, melyet az egész környék irigyelt. Turáni Dezső vezette a leventeoktatást is. Az 1921-ben megalapított leventeintézményt 1924-ben minden község számára kötelezővé tették, bár a települések egy része vonakodott teljesíteni az utasítást. Az oktatás burkolt katonai kiképzés volt, mellyel a Horthy-kormány a hadsereg-fejlesztési tilalmat igyekezett kijátszani. A leventék katonai, alaki kiképzést kaptak, sportoltak, ha pedig ezeket az időjárás nem engedte, előadásokat hallgattak. Az elméleti oktatás során például egészségügyi és politikai tárgyú előadások hangzottak el, többek között a magántulajdon és szocialista tulajdon közötti különbségekről. A vasárnapi alkalmakon legalább öt-hat korosztály jelent meg, a 12-től a 21 éves korig, vagy míg el nem vitték katonának.

Természetesen nem csak az oktatás és a hadseregfejlesztés mozdult el a revizionizmus irányába, hanem a magyar külpolitika is. Az 1930-as évek elején még mind a négy nagyhatalom – Anglia, Franciaország, Németország és Olaszország – támogatta az ezirányú terveket és az újabb háborús konfliktus megelőzése érdekében a békés rendezésre törekedtek. Azonban mindez az évtized végére gyökeresen megváltozott. Európa két táborra szakadt, és egy újabb világégés küszöbén állt.

Magyarország nem érezte a fenyegető veszélyt, sőt egyes mellékhatásait kitörő örömmel fogadta. Az 1938. novemberi I. bécsi döntés értelmében visszacsatolták az országhoz a Felvidék egy részét, melynek egyik emléke Nagypáliiban is megtalálható.

1939. márciusában a magyar csapatok visszafoglalták a Kárpátalját, így a háború kitörése is csak a revíziós reményeket erősítette. A valós csatáktól sokáig távol tudott maradni az ország, közben pedig a II. bécsi döntés alapján visszakapta a Székelyföldet és Erdély északi részét is.

A német- olasz- japán háromhatalmi egyezményhez is csak 1940. november 20-án csatlakozott, innentől viszont utasíthatta vissza a katonai részvételt a háborúban. 1941. június 26-án Magyarország ténylegesen is belépett a II. világháborúba.

A frontokról érkező hírek megrázták a lakosságot, az életkörülmények pedig a hátszágban is romlani kezdtek. '944. decemberében vitték el a megmaradt Nagypáli leventéket is a frontra. Nem önként mentek, és hiába próbáltak együtt maradni, nem sikerült.

Az itthon maradtak csak 1945 elején találkoztak a valódi frontviszonyokkal, bár azok a gyors átvonulásnak köszönhetően jóval kevesebb kárt okoztak a Dunántúlon, mint a keletebbre fekvő területeken. A visszavonuló német és magyar csapatok, a bombázó angol és amerikai gépek és az érkező orosz egységek azért okoztak kárt bőven. Nagypáli azonban szerencsésen átvészelte az átvonuló „vihart”. A falut egyszer sem bombázták, a célpont az országút volt. Az orosz csapatok átvonulásakor előfordultak betörések, és állatokat is vittek magukkal. A kijárási tilalom idején pedig az egyik idősebb falubélire lőttek rá, aki gyomorsérülésébe később bele is halt.

1945. március 30-án „felszabadult” a falu a német megszállás alól. Ekkor már érvényben volt az 1945. március 17-én hozott rendelet, melyben az Ideiglenes Nemzeti Kormány kiadta az utasítást a földosztásra. Zala megyében a tavaszi munkák kezdete miatt sietve kezdték kiosztani a földeket. A nagy- és középbirtokokat elkobozták, és felosztották, vagy állami kézbe vették. Ez történt a Nagypáliiban lévő püspöki birtokkal, de szétosztásra került a Sümeghy-birtok is. 1945. április 27-én a zalaegerszegi járási főjegyző jelentést készített a földreform állásáról, amely szerint 214 katasztrális holdnyi kiosztandó föld volt a faluban és mind a 39 földet igénylő kapott birtokot.

A fennálló hatalomnak mindig akadnak kiszolgálói, nem volt ez másként az 1950-es években sem. A kormányzat el is várta ezt, ezért alakultak a megyei, járási és községi tanácsok, melyet a tanácselnökök irányítottak, és létrejöttek az alájuk rendelt végrehajtó bizottságok (VB), melyeket a vb-titkárok vezettek. Nagypáli 1950-től közös tanácsi székhely volt Kispálival, mint társközséggel. Az 1950-57-es időszak vb-elnöke Belléncs Istvánné volt, akinek munkáját Boncz József, majd Kerese László vb-titkárok segítették. Ők irányították a beszolgáltatásokat, tagosításokat és intézték a parasztság tsz-be kényszerítését. A központi politika tudatosan igyekezett a magángazdaságokat egyre jobban megterhelni, Nagypáliiban sem a Fatér-család, sem Simon István nem bírta tovább a beszolgáltatások jelentette terheket, és önként leadták földjeiket. Ők kulákoknak számítottak a faluban, de szerencsére nem jutottak sok más társuk sorsára, akiket még internáltak is.

A kisebb, maximum ötholdas birtokkal rendelkező parasztságnak sem volt könnyű az élete. Meghatározták, mit termeljenek, és mennyit kell beszolgáltatnia a földje után.

A község mindezek ellenére fejlődött is. 1953-ban vezették a villanyvilágítást, 1955-ben pedig a kúttal nem rendelkező utcák vízvezetékét kaptak. A Rákosi-rendszer 1953 nyarára a legtöbb társadalmi réteget maga ellen fordította, ezért Nagy Imre reformjait, és a moszkvai vezetés kritikáját sokan fogadták örömmel.

1956. október végén pedig megmozdult a vidéki lakosság is. Október 28-án Vince Jenő és Fazekas József kispáli lakosok felvonulást szerveztek Nagypáliiban és Kispáliiban. A tömeg megrohanta a községi könyvtárat és megsemmisítette a könyveket. Megalakult a forradalmi tanács is, elnöke Vince Jenő, titkára Fazekas József lett.

Hiba volt azonban a felkelők lelkesedése, és a külföldi segítségbe vetett hit. A nyugati hatalmak magára hagyták a magyar forradalmat, és az orosz tankok megindultak Budapest felé. Az ellenállók gócait november közepére a szovjet csapatok mindenütt felszámolták. Zalában is megtorlások következtek.

A forradalom leverése után felálló Kádár-kormány politikáját 1962-ig a megtorlás, és a diktatúra helyreállítása jellemezte. A keményebb vonalat képviselő nagypáli vb-elnököt leváltották, helyére Bankó István került 1964-ig, bár mellette 1962-ig Kenese László, a korábbi vb-titkár segédkezett. Nagypáliiban 1960. januárjában alakult meg a Béke Termelőszövetkezet, azért mert a falu népe „tudta: csak a nagyüzemi gazdálkodás teheti boldoggá”. Legalábbis az iskola igazgatója ezt írta a Nagypáli és Kispáli községek történetéről szóló kéziratában. Az akkori tsz-munkáról szóló történetek nem túl vidámak. A tagok üres munkaegységért dolgoztak, fizetést alig kaptak, a munkaegységnek viszont mindenképpen meg kellett lennie.

Az 1960-as években a gazdaság mutatói mégis javultak, az ésszerűbb gazdálkodásnak és a merev tervutasításos rendszer rugalmasabbá válásának köszönhetően. Az 1962-es helységnévtár adatai szerint a községnek 1093 kataszteri holdnyi területe volt és 93 háza. A hozzá tartozó Nyires-majorban három otthonban 11-en laktak, kettővel kevesebben, mint 1949-ben. A névtár szerint mind a faluban, mind a majorban volt közmű, amelyen az 1955-ben elkészült kezdetleges vízrendszert értették. 1964-ben a Zala megyeföldrajzi nevei kötetben megjelentek a Nagypáli területén lévő dűlős és egyéb környékbeli helynevek.

Egy újabb felmérés szerint 1965-ben a nagypáli Béke Tsz-nek és az időközben beleolvadt kispáli Tsz-nek együtt 1108 kataszteri holdja volt, melyből 859 hold volt szántó. Marhaállománya több mint 200 állatból állt, és már öt traktora volt. 1966-ban a községben Tanácsházat építettek, autóbuszvárót és önálló tűzoltószertárt létesítettek. A tűzoltó egyesület valamikor 1960-as években jött létre. Az 1968-ban készült felmérés szerint a falu lakossága hat fővel csökkent, a községben már nem volt iparos, és csak egy vegyesboltja, egy kocsmája vagy italboltja volt. Ebben az évben az általános iskolának 82 tanulója és négy tanítója volt, akik két osztályteremben oktattak.

A nagypáli könyvtárnak ekkor 598 kötete volt, és a faluban működött egy keskeny filmek vetítésére alkalmas, 80 fős mozi.

A járásbeli községek rangsorában a legtöbb területen Nagypáli tartotta az 50 körüli helyezést. 1970-ben azonban nem csak az iskola szűnt meg, hanem a község tanácsa is, és mind a két Páli Nagykutas társközsége lett. Megépült viszont a két Pálit összekötő út.

Az „alkotmányos forradalom” és eredményei Nagypáli életébe is változásokat, és új vezetőket hoztak. 1985-ben Nagypáliiban községi elöljárót választottak Kovács Miklósné személyében. 1990-ben pedig már a demokratikus rendszer első polgármesterét, Fazekas Istvánt tette próbára a falu népe, majd Tóth József és Both Csaba tevékenykedett 1996-ig polgármesterként. Ezt követően az időszaki választásnál Kócse Tibort választották polgármesterré, aki jelenleg is vezeti ezt a falut.

A falunak fontos a környezettudatos életmód, ennek tükrében a "Zöld Út" falufejlesztési program 1997-ben vette kezdetét, amelynek megalkotója az újonnan megválasztott polgármester Kócse Tibor volt. Fő célja egy fejlett európai színvonalú, önnfentartó településsé fejlődés, megőrizve a magyar és területi egységből adódóan a göcseji falvak hagyományait. A követni kívánt fejlesztési irányok: megújuló energiaforrások alkalmazása, turizmusfejlesztés, közösségépítés, környezetvédelem és környezettudatosság.

Közművelődés a faluban:

Nagypáli Községi Ház, 1996-ban került átadásra, majd 2013-ban bővítésre került sor, így 2018-ig IKSZT-ként működik, majd 2019-től Községi Szintéreként funkcionál. Az épület földszintjét foglalja el ahol egy 150m² nagyterem, könyvtár, informatika terem, konyha, vizesblokk található. Az emeleten a helyi önkormányzat és Nagypáli Közös Önkormányzati Hivatal működik. Intézményi stratégia, olyan rendezvények programok szervezése, amelyek minden korosztály igényeit kielégítik.

Közösségi Szintér helyet biztosít, civil szervezetek, művészeti csoportok számára, egyesületek rendezvényeinek megtartására, illetve heti rendszerességgel működő programoknak, mint pl. néptánc tanfolyam, karate edzés, alakjavító torna. Hagyományőrző, közösségi, ifjúsági rendezvények helyszíne (farsangolás, húsvéti tojásfestés, betlehemezés, tollfosztás stb.) lehetőséget biztosít generációk találkozására, kulturális értékek átadására. Az épület továbbá közösségi, társadalmi ünnepek megtartásának is otthont ad. Alkalomszerű ifjúsági, gyerekprogramok, ünnepekhez, évszakokhoz kötött kézműves foglalkozások, játszóházak, különböző korosztályoknak szóló előadásoknak helyszíne.

Népszokások megünneplése:

Farsang,

Szüret

Szent Márton Nap,

Mindenki Karácsonya

Falunap

Helyi civil szervezetek, egyesületek, szakkörök:

Napjainkban működő:

Nagypáli Ifjúsági Egyesület

A Nagypáliiban élő és a környékbeli fiataloknak hasznos szabadidő eltöltésének biztosítása, a fiatalok érdekképviselete, a természetjárás népszerűsítése, természetjáró túrák szervezése, lebonyolítása,

támogatása, egészséges életmódra nevelés, bűnmegelőzési ismeretterjesztés, más országok fiataljaival való kapcsolatteremtés, konferenciák, vitaestek, előadások szervezése, támogatása és lebonyolítása, diákcserek, táborok szervezése, támogatása és lebonyolítása, kulturális-, szabadidős-, és sportprogramok szervezése, támogatása, lebonyolítása, hagyományőrzés és tradícióápolás, kapcsolatteremtés és kapcsolattartás a hasonló területeken működő társszervezetekkel, felvilágosító és megelőző propaganda folytatása a fiatalok érdekében, minél szélesebb körben információt nyújtani a fiatalokat érintő területekről: művelődés, szabadidő eltöltése, sport, szünidős programok, alkalmi munkavállalás, a munkaerőpiacon hátrányos helyzetű rétegek képzésének, foglalkoztatásának elősegítése, környezet és természetvédelmi propaganda folytatása, konferenciák, vitaestek és akcióprogramok szervezése.

“FALUÉRT” Alapítvány Nagypáli

Az alapítvány segíti az Európához való tartozás követelményeinek, a társadalmi modernizáció szükségleteinek megfelelően azt, hogy a falvak információs áramlása a városokkal egy szintre emelkedjen, növekedjen az önkormányzat információs lehetősége a falu felé. Segíti a községek egészségügyi létesítmények létrehozását, berendezéseinek magasabb színvonalra történő emelését. Köz művelődési igények magasabb színvonalra történő emelése. Közhasznú tevékenysége körében egészségmegőrzés iránti tevékenységet folytat: a nevelés és oktatás területén ismeretterjesztési feladatokat lát el, felméri, felkutatja ezen tevékenységek iránti lakossági igényeket, javaslatokat. Támogatja, illetőleg szervezeti a községben szervezendő sportprogramokat. Biztosítja az általa szervezet programokon résztvevők, vagy a településre turisztikai vagy egyéb célból érkezők rövid időtartalmú tartózkodását az általa üzemeltetett szálláshelyen.

Nagypáli Nyugdíjasok Közössége Egyesület

Nagypáli község közigazgatási területén élő nyugdíjasok érdekeinek feltárása, képvisellete és a szabadidejük aktív, hasznos eltöltésére irányuló rendezvények, programok szervezése, klubfoglalkozás tartása. Más településeken működő nyugdíjas közösségekkel való kapcsolattartás, valamint új kapcsolatok kiépítése. Részvétel minden olyan civil kezdeményezésben, melyhez a nyugdíjasok szabadidejükkel, önkéntes tevékenységükkel a társadalom hasznos tagjai maradhatnak. Véleménynyilvánítás minden olyan törvény, jogszabály megalkotásában, amely az időskorúak, nyugdíjasok életkörülményeit érinti. Az egyesület ezeket kívül egyetért minden olyan céllal és szándékkal, melyeket Nagypáli község közigazgatási területén élők életminőségének javulását elősegíti.

Nagypáli Tűzoltó Egyesület

A helyi tűzmegelőzési, tűz és kárelhárítás, katasztrófavédelmi tevékenység biztosítása. A jogszabályokban meghatározott tűzvédelmi feladatok helyi megvalósításának társadalmi elősegítése és ennek ellátására önként jelentkezők szervezése, egyesítése. A tagok tűzvédelmi szakismeretének rendszeres növelése. A parlagfű elleni védekezés, mint egészséget károsító, allergiás megbetegedéseket okozó veszélyes gyomnövény terjedésének visszaszorítása, az átlagosnál magasabb fertőzőtségi szint csökkentése, így a betegség megelőzése. Szervezni és ápolni az egyesület hazai és nemzetközi kapcsolatait, közös programokat szervezni. Gazdálkodási tevékenységet folytatni, pályázatokat készíteni a tűzvédelem érdekében szükséges anyagi feltételek biztosítására.

Smaragd zöld Jövőért Egyesület

Az Egyesület alapvető céljaként tűzte ki a fenntartható fejlődés helyi és térségi szintű érvényesítésének elősegítését és környezetünk minőségének hatékony javítását. A környezet- és természetvédelmi feladatok elősegítése mellett a társadalom környezettudatos szemléletformálást is fő tevékenységének tekinti. Az Egyesület céljainak megvalósításába együttműködik a helyi és térségi önkormányzatokkal, civilszervezetekkel, a határon túli magyarokkal és külföldi környezet- és természetvédő szervezetekkel, intézményekkel, melyekkel akár közös kutatási és oktatási programokat, projekteket valósíthat meg. Az Egyesület számára fontos az e célok eléréséhez szükséges ismeretek megszerzése, valamint az Egyesület céljaihoz kapcsolódó döntések (hatósági vagy egyéb) megismerése és befolyásolása, megjelenése a

médiában. Az egyesület tevékenységével a környezet- és a természetvédelmi intézkedések betartását és betartatását ösztönzi.

Polgárőr Egyesület Nagypáli

A helyi tűzmegelezési, tűz és kárelhárítás, katasztrófavédelmi tevékenység biztosítása. A jogszabályokban meghatározott tűzvédelmi feladatok helyi megvalósításának társadalmi elősegítése és ennek ellátására önként jelentkezők szervezése, egyesítése. A tagok tűzvédelmi szakismeretének rendszeres növelése. A parlagfű elleni védekezés, mint egészséget károsító, allergiás megbetegedéseket okozó veszélyes gyomnövény terjedésének visszaszorítása, az átlagosnál magasabb fertőzöttségi szint csökkentése, így a betegség megelőzése. Szervezni és ápolni az egyesület hazai és nemzetközi kapcsolatait, közös programokat szervezni. Gazdálkodási tevékenységet folytatni, pályázatokat készíteni a tűzvédelem érdekében szükséges anyagi feltételek biztosítására.

A település neve: Kispáli

A település története:

Kispáli község Zala-megye Északi részén, Zalaegerszegtől mintegy 10 km-re helyezkedik el. Földrajzilag a Kemeneshát aljához illetve a Zalai-dombság Göcsej tájegységéhez egyformán közel fekszik. A falu egyetlen hosszú utcája a dimbes-dombos táj egyik dombjának gerincét követi. A falu határai is a környező dombok és völgyek váltakozását mutatják.

A község első említése 1305-ből való. Első írásos említése 1439: Paly. Kispáliként 1482-ben szerepel először (Kyspaly). A település története során nem volt jelentősebb kötődése nagy nemesi családokhoz, nagybirtokhoz, jellemzően kismesek lakták, kisebb megosztott földterületek voltak a meghatározóak. A lakosság összetétele vegyes: nemesek, félnemesek, zsellérek és jobbágyok.

Kispáli község mezőgazdasági hagyományokkal rendelkező település, a fő termelési forma mindig is a növénytermesztés és az állattenyésztés volt. A település szerkezet falusias jellegű, az ún. fésűs elrendezésű családi házas beépítés dominál.

Az 1990-as évek elejéig a község nem rendelkezett sem saját templommal, sem pedig saját iskolával. A településen 1929-ben épült az Imaház, amely iskolaként is szolgált. Felújítására 1960-ban került sor.

A település alig néhány intézménnyel rendelkezik, így nincs Postahivatal, gyógyszertár, étterem stb., ezek hiányában a lakosság Zalaegerszegre utazik ezen igényei kielégítése érdekében. Házi orvos, védőnő hetente egyszer, szerdánként jár ki a községbe, egyébként az egészségügyi szolgáltatást igénylő állampolgárnak Zalaegerszegre kell utaznia. Saját iskolája, óvodája nincs a községnek, a gyerekek Egervárra, illetve Zalaegerszegre járnak a közoktatási intézményekbe.

A közösségi élet színterének az 1928-ban épült egykori Steffler család tulajdonát képező kúria ad otthont. Az épületet 1993-ban újították fel.

Kispáli lakóinak száma 260 fő, a lakóépületek száma kb. 110 db. Belterülete 72 ha, külterülete 385 ha. A közép és hosszú távú prognózisok kismértékű népességnövekedéssel számolnak, főleg a betelepülések folytán. A lakosság összetételét tekintve megfigyelhető az idősebbek számának növekedése.

A község közműellátottsága teljesnek mondható. A település minden utcája vezetékes ivóvízzel, vezetékes gázzal ellátott. Az áramszolgáltatást az Észak-Dunántúli Áramszolgáltató Rt biztosítja. A községben kiépített csillagpontos kábeltelevízió hálózat van. A szennyvízelvezetés rendszerének beruházása 2002. decemberében befejeződött, ezáltal a lakosság teljes közműhálózattal rendelkezik.

Közművelődés a faluban:

Az Önkormányzatnak szűkös anyagi helyzetére tekintettel, nem áll módjában a rendszeres és nagyszabású rendezvények szervezése és tartása. Ennek ellenére a lakosság igényeinek rendszeres felmérését követően minden évben megrendezésre kerül a május-fa állítás és kitáncolás rendezvény „sorozat”. Ezeken az alkalmakon összegyűlik a falu lakossága és zenés-táncos, játékos vetélkedővel színesített összejövettel tartanak, amelyhez az anyagi fedezetet az Önkormányzat biztosítja.

Hagyománnyá vált karácsony előtt a falu idősebb nemzedékének megajándékozása, egy szerény vendéglátással (saját készítésű süteményekkel, virsli, üdítő) egybekötött táncos délután keretei között.

A Művelődési ház ad otthon a minden évben kötelezően megrendezésre kerülő Lakossági Fórumnak is, ahol minden állampolgár személyesen teheti fel, az általa megválasztott települési képviselőnek és polgármesternek a falu dolgaival kapcsolatos kérdéseit, észrevételeit.

A megválasztott települési képviselők és polgármester azon fáradoznak, hogy az önkormányzat szűkös pénzügyi lehetőségei ellenére egyre több közösségi programot szervezhessen és tarthasson, amely lehetőséget teremtene a község lakóinak az összetartozásuk erősítésére, közösségi tudatuk fejlesztésére.

Népszokások megünneplése:

Farsang,

Szent Iván Nap,

Szent István Nap,

Szüreti Nap,

Szent Márton Nap,

Adventi ünnepkör

Falunap

Helyi civil szervezetek, egyesületek, szakkörök:

Napjainkban működő:

Kispáli Ifjúsági Egyesület

A Kispáliiban élő és a környékbeli fiataloknak hasznos szabadidő eltöltésének biztosítása, a fiatalok érdekképviselője. Természetjárás népszerűsítése, természetjáró túrák szervezése, lebonyolítása, támogatása. Turisztikai tevékenység folytatása. Egészséges életmódra nevelés. Bűnmegelőzési ismeretterjesztés. Más országok fiataljaival való kapcsolatteremtés. Konferenciák, vitaestek, előadások szervezése, támogatása és lebonyolítása. Diákcserék, táborok szervezése, támogatása és lebonyolítása. Kulturális, szabadidős és sportprogramok szervezése, támogatása és lebonyolítása. Hagyományőrzés és tradícióápolás. Kapcsolatteremtés és kapcsolattartás a hasonló területeken működő társszervezetekkel. Felvilágosító és megelőző propaganda folytatása a fiatalok érdekében. Minél szélesebb körben információt nyújtani a fiatalokat érintő területekről: művelődés, szabadidő eltöltése, sport, szünidős programok, alkalmi

munkavállalás. A munkaerőpiacon hátrányos helyzetű rétegek képzésének, foglalkoztatásának elősegítése. Környezet és természetvédelmi propaganda tevékenység folytatása, konferenciák, vitaestek és akcióprogramok szervezése.

Kispáli Kertbarát Egyesület

A kertbarát kultúra támogatása, továbbfejlesztése, az ezzel kapcsolatos ismeretek széleskörű terjesztése. További célok: A település természeti és épített környezetének megóvása, gondozása, a védelem fontosságának hirdetése, gyakorlati megvalósulásának elősegítése. 3. A parlagfű és egyéb allergén növények elleni védekezés, mint egészséget károsító, allergiás betegséget okozó veszélyes, gyomnövény terjedésének visszaszorítása, az átlagosnál magasabb fertőzöttségi szint csökkentése, így a megbetegedések megelőzése. A település kiskertjeinek, zárkertjeinek, kisgazdaságainak ökológiai szemléletű művelésének támogatása, ápolásának kulturális eszközökkel való terjesztése. A hagyományos kertműveléshez, növénytermesztés és állattenyésztés, a háztáji gazdálkodáshoz kapcsolódó kézművesség és manufaktúra módszereinek felelevenítése, eszközeinek összegyűjtése, bemutatása. Egyesület tagjai számára előadások, tanfolyamok, képzések, tanulmányutak szervezése a kertgazdálkodási ismeretek bővítésére, valamint a gyakorlati tapasztalatok kicserélése érdekében. A tagság aktív szabadidő eltöltési lehetőségeinek, pihenési feltételeinek biztosítása társas közösségi programok szervezése.

Kispáli Nyugdíjas Egyesület

A település nyugdíjasainak társadalmi megbecsülésük erősítése, egészségük, kulturális és sport szükségleteik kielégítése, tájékozottságuk növelése, biztonságérzetük jobbítására, a társadalmi és gazdasági egyenlőtlenség fakadó problémák felszámolására, végső soron a testi, lelki, szellemi jólétük szolgálatára. A település természeti és épített környezetének megóvása, gondozása, a védelem fontosságának hirdetése, gyakorlati megvalósulásának elősegítése. A parlagfű és egyéb allergén növények elleni védekezés, mint egészséget károsító, allergiás betegséget okozó veszélyes gyomnövény terjedésének visszaszorítása, az átlagosnál magasabb fertőzöttségét szint csökkentése, így a megbetegedések megelőzése. Hagyományőrző és ápoló tevékenység folytatása, a hagyományok és tapasztalatok átadása a fiatalabb generáció részére a legkülönbélebb témakörben. Egyesület tagjai számára előadások, tanfolyamok, képzések, tanulmányutak szervezése, az adott témaköre kapcsolatos ismeretek bővítése, valamint a gyakorlati tapasztalatok kicserélése érdekében. A tagság aktív szabadidő eldöntése lehetőségeinek pihenési feltételeinek biztosítása, társas- közösségi programok, kirándulások szervezése.

Kispáli Szabadidő és Sport Egyesület

A rendszeres sportolás, testedzés biztosítása, a sport iránti igény felkeltése. Az egészségmegőrzés és szabadidős sportolási lehetőségek biztosítása, a sportélet gazdagítása, ápolása. Biztosítani az egyesület tagjainak és a lakosságnak a szabadidő egészséges és kulturált eltöltését. Fejleszteni és erősíteni a közösségi életet, a sportos életszemléletet, a sportszerű magatartást. Az egyesület célja a szabadidő hasznos, értelmes eltöltésének beépítése a mindennapi életbe, az egészséges életmód kialakítása és megtartása, a környezettudatos magatartás kialakítása. A hátrányos helyzetű lakosság sport- és szabadidős programokba történő bevonása, melynek következtében lehetőség nyílik, hogy a helyi közösség értékes, integrált tagjai maradjanak. Az egyesület célja, hogy lehetővé tegye a tagok testedzésének biztosítását, a személyi és tárgyi körülmények megteremtését. Támogatja a családok, generációk együtt sportolását. A tagság aktív szabadidő eltöltési lehetőségeinek, pihenési feltételeinek biztosítása, társas-közösségi programok szervezése.

A település neve: Gősfá

A település története:

Zalaegerszegtől északra, Vasvártól délre fekvő település; Egervár északkeleti szomszédja. Néhány kilométerre nyugatra halad el tőle a 74-es főút, de a község területét nem érinti. Központján a 7427-es út halad végig, Csöngedmajor nevű külterületi településrészére az ugyanezen útból Vasboldogasszony központjában kelet felé kiágazó 73 238-as út vezet.

Gősfá első írásos említése 1389-ből származik. A középkorban az Egervári uradalomhoz tartozott. 1532-ben a Kőszeg fele vonuló török hadak pusztítottak a településen, majd 1550-ben a pestisjárvány pusztítása és a végvári katonák portyázása tizedelte meg a falut. A szinte elnéptelenedett falut 1664, a Vasvári béke megkötése után telepítették újra. 1706-ban közelében zajlott a Győrvári csata, mely a Rákóczi-szabadságharc dunántúli hadjáratának egyik legjelentősebb, kuruc győzelmet hozó összecsapása volt.

Nevezetességei:

- Szent Márton templom (1902)
- Helytörténeti Gyűjtemény (az egykori iskola 1872-ben épült épületében)
- Vitárgya (szőlőhegy): Zala vármegye legjobb borai kerülnek ki innen a gősfai borászok keze alól
- Vitárgyai szőlőhegyi szobor: Máriát és a karján ülő kis Jézust ábrázolja, a hegy lábánál található. A szobrot egy háborúban megmenekült család emeltette 1916-ban, megmenekülésük jeléül.
- Gősfán két kőkereszt is áll (1913-ból és 1920-ból származnak), valamint egy 2001-ben felavatott, fából készült Szent Márton-szobor található a millenniumi parkban.
- A falutól északkeletre fekvő szőlőhegyen (a *Felsőhegyen*) állnak a község egyetlen műemléki védelem alatt álló épületének, egy régi pincének a romjai

Közművelődés a faluban:

A településnek intézménye nincs. Az óvodai nevelésről, iskolai oktatásról Egervár, Lakhegy, intézményekben gondoskodnak. A település kulturális életének fő színtere a faluház. Itt található a könyvtár, amely jelenleg heti hét órában várja 2000 kötetével az olvasókat. A faluházban nyitvatartási időben biztosított a kötetlen közösségi élet. Az önkormányzat és a kistérség programjainak szervezése, lebonyolítása, valamint a település egyesületének a Gősfá Község Kultúrájáért, Fejlődéséért Egyesület próbáinak, fellépéseinek szervezése is itt történik. A településen rendszeresen megrendezésre kerülő események: nemzeti ünnepek, gyermeknap, borverseny, búcsú, falunap, szüreti felvonulás, nyugdíjas nap, karácsony. Gősfá nagyon sokrétű és gazdag közélettel bír, nagyon erős a közösségi kezdeményezés. A településen kettő civil szervezet működik.

Népszokások megünneplése:

Farsang,

Szüreti Nap,

Szent Márton Nap,

Karácsony

Falunap

Helyi civil szervezetek, egyesületek, szakkörök:

Napjainkban működő:

Gősfai Község Kultúrájáért, Fejlődéséért Egyesület

Gősfai község fejlődésének elősegítése, a faluban élők életkörülményei javításának biztosítása, az idegenforgalom fellendítésének támogatása, a kultúra ápolása, hagyományörzés, családok, időskorúak segítése, részfeladat vállalása szociális feladatok ellátásában. A tagok és a térség kulturális életének, közösségi életének szervezése, a kulturális és épített örökség megóvása. A rendszeres sportolás, testedzés, felüdülés biztosítása, ilyen igények felkeltése, a sportolás lehetőségének biztosítása, a jelentkező sportigények felkarolása, segítése, valamint az ifjúság sportszeretetre nevelése. A parlagfő ellen védekezés, mint egészséget károsító, allergiás betegséget okozó veszélyes gyomnövény terjedésének visszaszorítása, az átlagosnál magasabb fertőzöttségi szint csökkentése, így a betegség megelőzése.

Gősfai Polgárőr Egyesület

A bűncselekmények megelőzése, a vagyon-, ifjúság-, környezet-, és tűzvédelem érdekében önkéntes tevékenységet kifejtő lakosok, állampolgárok összefogása, rendszeres tevékenységük irányítása, összehangolása. Bűncselekmények elkövetését elősegítő körülmények felderítésével, bűnalkalmak korlátozásával a bűncselekmények számának és súlyának mérséklése, vagyonvédelem javítása. Lakossági biztonságérzet növelése, és ezen keresztül a lakóközösségi kapcsolatok erősítése. A lakosság és a bűnüldöző szervek közötti bizalom és együttműködés erősítése.

A település neve: Vasboldogasszony

A település története:

Zalaegerszegtől 13 kilométerre északra fekszik, a Vas-zalai Sárvíz mellett; Egervár keleti szomszédja. Néhány kilométerre nyugatra halad el tőle a 74-es főút, de a területét nem érinti. Belterületén a 7427-es út halad végig, amely Egervár központjában ágazik ki a 74-es főútból keleti irányban; utóbbiból a központjában kiágazik még egy öt számjegyű út is: ez a 73 238-as út, ami Gősfai Csöngedmajor nevű külterületi településrészére vezet. Megközelíthető a település vasúton is, a Szombathely–Nagykanizsa vasútvonalon; Egervár–Vasboldogasszony vasútállomás nagyjából a két névadó község határán található.

A falu első írásos említése 1354-ből ismert: **Villa Boldugazzonfalua**. Később **Saary Boldogazzon**(1544.), **Boldogazzonfalwa** (1545) alakban is megjelenik neve. A Vasboldogasszony nevet **1898**-ban vette fel. Első írásos említésének időpontjában földesura a szentgotthárdi apátság, mellette kisebb birtokosok. **1570**-ben 28 féltelkes, 4 negyedtelkes jobbágyot, 6 zsellért és 1 pusztát negyedtelket írtak össze. Ebből mindössze 5 porta volt a szentgotthárdi apátságé.

1598-ban az apátságnak már csak két lakott porta és kilenc üresen álló jobbágytelek volt a tulajdonában, míg Pop el Lászlónak 18 telkes jobbágya, 10 zsellérje volt Boldogasszonyfán.

1630-ban Csáky László mint Szentgotthárd tartozékait adja át Győrvárral és Szentivánnal együtt Boldogasszonyfát Batthyány Ádámnak és örökösének, akik a falut többször is elzálogosítják.

1678-ban kerül Széchenyi György, majd öröksei birtokába, előbb csak ideiglenesen, majd 1732-től Batthyány Lajos végérvényesen elcseréli Széchenyi Zsigmóddal. Az **1500-as**, **1600-as** években a falu népe sokat szenvedett. Részben a portyázó törökök pusztították, részben saját földesuraik sanyargatták. 1575-ben a törökök felgyújtották a falut a falut, sokakat megöltek, vagy elvittek: Erről árulkodik meg

1679-ben is a 15 elhagyott jobbágytelek. 1619-ben Nádasdy Tamás rétjeiken halastavat létesített. Szőlőik elpusztultak. 1649 óta kétfelé is adóztak: keresztény földesuruknak és a töröknek. Az elhagyott jobbágytelkek száma 1691-ig 18-ra emelkedett. Boldogasszonyfa lakóinak munkájáról, a falu határáról az **1728-as és 1828-as** összeírás ad részletes képet: 1728-ban összeírtak 18 negyedtelkes jobbágyot. Mindegyik 13 köből gabonát termelt. Hatnak telken kívüli földje után meg összesen 10 köből, irtásföldek után együttesen 54 köből termése volt. Szénája mindegyiknek volt egy - két szekérral, összesen 30 és fél szekérral. Öten egy-egy fiukkal egy kenyéren éltek. Zsellér házzal és vagyonnal: 7. Telken kívüli földjük után összesen 10 köből termésük, 6 és fél szekér szénájuk volt. Kezük munkája utáni hasznuk fejenként 2 □ 5 forint. A határban gősfaiaknak, szentivániaknak és hétyeieknek is volt földjük. A falu határa termékenység és minőség szerint hasonlatos a környező településekéhez. Rétjei vizenyősek, mocsarasak, hitvány és keserű szénája van, amely alig ehető az állatok részére. Legelőjén nyaranta 400 állat is (juhok, szarvasmarhák, lovak) ellegelészik. Ereje tüzelőre elegendő és makkoltatásra is használható 200 sertés számara.

1828-ban 21 jobbágytelket írtak össze. Mindegyikhez 18 hold szántóföld és 6 kaszás rét tartozott. A lakosok földművelésből és szőlőtermesztésből éltek. Búzát, rozstot, zabot, árpát vettek. A vetés háromnegyed része őszi, egynegyede tavaszi. A szántó egyharmadát ugarolják. A határban lévő föld "barna", homokos. A szántóföldek fele egy órányira van falutól a Gyöpi pusztában. Itt a földek sárga agyagosak, kavicsosak. Mivel nem trágyázzák sovány termést adnak. Itt csak a rozs terem meg. A földek a trágyázást minden negyedik esztendőben megkívánják, de csak minden tizenkettedik évben képesek trágyázni. A szántást két marhával végzik, őszi alá háromszor, tavaszi alá kétszer szántanak. A falu jövedelme a fél esztendei kocsmáltatásból 4 forint. Faizást az uraságtól kapnak. Legelőjük elegendő. A rétekben végigfolyó patak áradása minden esztendőben kárt okoz, a dombos részeket pedig a vízmosás pusztítja. A faluban egy kovácsmester dolgozik legény nélkül.

1787-ben a mocsaras rétek lecsapolása növelte a legelőterületeket. Erdőrészek kivágásával, irtásföldekkel növelték a szántó és szőlőterületeket. Szőlőhegyét **1570**-ben említik először. Itt **1717**-től Gősfai Hegyközség volt az illetékes: hegybírája és esküdtei irányították és ellenőrizték Boldogasszonyfa szőlőhegyét is. 1724-ben 26, 1730-ban 30 szőlőbirtokost rögzít a hegyvám lajstrom. A szőlőterületek jelentős növekedésére utal, hogy **1736**-ban az uriszek elrendeli a szőlőhegy felmérését, mert a gazdák addig csak átalányt fizettek, s az elmaradt hegyvám jelentős veszteséget jelent az uradalomnak.

1758-ban már 72-re nő a szőlőbirtokosok száma, akik összesen 156 vödör hegyvámot fizetnek. Vasboldogasszony műemlék jellegű templomát. 1409-ben említik először, de építését egyes stílusjegyek alapján jóval korábbra, a XIII. század második felére teszik. Szentélye és tornya középkori, hajója később épült, síkmennyezetes. Barokk oltárát hársfából faragták, rajta dúsan aranyozott keretben Mária mennybemenetelét ábrázoló dombormű. Hajójában barokk Szent Ferenc és XIX. századi Szent Vendel szobor.

Az **1698**. évi canonica visitatio során feljegyezték, hogy a templom teljesen szét van rombolva, csak a falak és a torony áll. Angyalos Boldogasszony tiszteletére épült. Harangja a faluban álló haranglábban van. A templom a falu nyugati szélén van. Fölszerelése mindössze két terítő. Plébániája a templom mellett, de elhagyatott. A templom körül kis temető. A templom Egervár filiája. A falu összes lakossága 108 fő, ebből 18 nem katolikus. Az **1758**-as canonica visitatio a következőket jegyzi fel: A templom a Nagyasszony tiszteletére épült. Kőépítmény, szentélye boltíves, a többi része fából épült, téglával van padlózva. A kórus és a szószék is fából készült. A Nagyasszony k faragott. Egy oltára van, rajta látni a Festetics címet. A templomot romos állapotából a közösség renováltatta Festetics Kristóf közreműködésével. Felszerelése szerény: 1 kehely, 1 miseruha, 1 harang. A falu felé vezető útnál áll a gróf Széchenyi Ignác által állíttatott Mária szobor. A falu iskolája is nagy múltra tekinthet vissza: már a XVIII. században működik. Az 1698-as canonica visitatio még azt jegyzi fel, hogy iskola, iskolamester nincs. Először 1733-ban említik, megjegyezve: "a templomon felül a mester háza". 1758-ban az iskolaépület még fából épült, udvara, kertje van. A hívek tarfiák fenn. Az 1770-es tanítóösszeírásban találkozhatunk először a tanító nevével. Ekkor 8 tanítványa van. Olt, írást, nyelvtant és hittant tanít.

1872-ben téglából épül egytantermes iskolája, ahol egy tanító 104 gyermeket tanít. 1913-ban újabb tanteremmel bővül az iskola. 1942-re a tanítók száma két főre; a tanulóké 112-re növekszik. Az iskolában az oktatás 1996-ban szűnt meg, a gyermekek ettől kezdve Egerváron tanulnak. A lakosság lélekszáma 1828-tól kezdődően szinte folyamatosan növekszik 1970-ig, majd azóta csökken: 128: 262 fő; 1857: 471 fő 1869: 590, R6; 1890: 711 fő; 1910: 702 fő; 1930: 814 fő; 1941- 764 f; 1949- 809 fő; 1960: 846 f ; 1970: 859 f ; 1988: 681 fő. Még századunk első felében is a lakosság megélhetésének döntő forrása a mezőgazdaság volt. Az őstermelésből élők aránya azonban az 1910 évi 89,3 %-ról 1949-ig lassan csökkent (1949-ben 84,8 %), majd az 1960-as évektől rohamosan: 1970-ben már csak 52,7 %. A XVIII. század végétől a falu iratain saját pecsétjét használta. Az ovális pecséten. kezdőbetűk alatt középen címerpajzs-szeri ábra, a címerpajzsot dísz-inda veszi körül. Vasboldogasszony 1950 előtt Vas megyei település volt, a Vasvári járásba, 1872-től az egervári körjegyzőséghez tartozott.

1950 - 1969-ig közös tanácsi székhely, társközsége Gősfá. 1969-től 1990-ig Egervár társközsége. 1990-től Önálló önkormányzattal rendelkezik. Megalkotta saját címerét, zászlaját, pecsétjét..

A falunak van művelődési háza, könyvtára, kiépült a kábeltelevíziós hálózat. A településen 1951 óta van villanyvilágítás, az 1960-as években megoldották a vezetékes ivóvíz-ellátást.

Közművelődés a faluban:

A közösségi élet mindig aktív volt a faluban, a helyben működő intézmények – közösségi ház, könyvtár – jelentősen hozzájárultak és még napjainkban is hozzájárulnak a közművelődéshez. Külön intézményt nem tart fenn és nem működtet a falu. A közművelődés színterei a falu központjában található Faluház, a Könyvtár . A nagyobb közönséggel rendelkező programok a Faluházban kerülnek lebonyolításra. Az intézmény hetente összesen 28 órát tart nyitva hétfőtől szombatig, az esetleges vasárnapi rendezvények igény szerint megoldhatóak. Állandó programjai között szerepelnek: néptánc próbák, illetve a szakkörök. Kültéri programok esetén - mint például a Falunap – a Sportpálya ad otthont a rendezvénynek. A Könyvtárban, a Deák Ferenc Megyei Könyvtárral együttműködve kerülnek megrendezésre az író-olvasótalálkozók, ismeretterjesztő programok és kézműves foglalkozások.

Az Önkormányzat az elmúlt években több programot szervezett. A polgárőr egyesülettel közösen megemlékezett a hősi halottakról, majd egy ünnepség keretében augusztus 20-án, az Államalapításról is. Minden évben megrendezésre kerül a Falunap, az Október 23-i megemlékezés, a Gyertyagyújtások az adventi vasárnapokon, illetve a Falukarácsony.

Népszokások megünneplése:

Farsang,

Szent István Nap,

Szüreti Nap,

Karácsonya

Falunap

Helyi civil szervezetek, egyesületek, szakkörök:

Napjainkban működő:

Vasboldogasszony Templomnak Megóvásáért Alapítvány

Vasboldogasszony templomának megóvásáért alapítvány 1998. szeptember 11-én alakult meg. Magán alapítvány. Az alapítványt az alapítók tartós közérdekű célra hozták létre azzal, hogy a római katolikus templom és annak értékeinek különösen a hársfából készült oltárt felújítsák, megóvják. Fő tevékenység a kulturális örökség megóvása és műemlékvédelem. Az oltár az egyházi műtárgyak egyik gyöngyszeme. Az alapítvány Kálmán Imre polgármester időszaka alatt alakult meg, az ő segítségével és közreműködésével. Aranyiné Dr. Dormán Zsuzsanna - községünk elszármazottja - önzetlen segítséget nyújtott az alapító okiratok - nyilvántartások - bírósági bejegyzések ügyintézésében.

Vasboldogasszonyi Polgárőr Egyesület

2003. május 24-én alakult a Vasboldogasszonyi Polgárőr Egyesület 38 fővel. A jelenlegi taglétszám 49 fő.

2004 évben elsősorban az Önkormányzat támogatásával vásárolhattunk az egyesületünk számára egy Skoda Favorit személygépkocsit. Célja a község biztonságosabb működése, a polgárok biztonságérzetének növelése, a körzeti megbízottal való rendszeres kapcsolattartás. Egyesületünk tagjai közt fiatalok és idősebbek egyaránt megtalálhatók. A kevés taglétszám sajnos nem teszi lehetővé a folyamatos járőrszolgálatot, de a tagság maximális odaadással megtesz minden tőle telhetőt. Az elmúlt év egyik fontos feladata volt a rendszeres járőrszolgálat mellett, a hegyi pincék, hajlékok felügyeletének megszervezése. Ezen kívül az egyesületünk tagjai aktívan részt vesznek a falu rendezvényeinek biztosításánál (falunapok, bálók). Szeretnénk több polgárőrt meggyőzni arról, hogy tevékenységünk szükséges, és hasznos, a falu érdekeit szolgálja.

Vasboldogasszonyi Lakóterületi Sport Club

Különböző kulturális és sportrendezvények szervezésével, szolgáltatások nyújtásával segíteni a tagok szabadidejének hasznos eltöltését. A tagság - kiemelten a fiatalok - problémáinak, javaslatainak összegyűjtése, továbbítása és képviselése. A fenti célok megvalósítása gazdasági feltételeinek biztosítása érdekében gazdasági vállalkozási tevékenység folytatása. Parlagfű elleni mentesítés, védekezés a település bel- és külterületén.

Programok szervezésében az önkormányzati referensek szorosan együttműködnek ahelyi civilszervezetekkel és a közös együttműködés reményét ad arra, hogy a falvak identitása ezúton is erősödjön.